

Varannan överväger att lämna

En rapport om fysioterapeuters arbetsmiljö.
Medlemsundersökning 2024

Innehåll

Inledning.....	3
Sammanfattning	4
Bakgrund och metod.....	7
Resultat.....	7
Nästan hälften hinner inte med det direkta patientarbetet	7
Brister i arbetsmiljön påverkar patientsäkerheten	7
Små chanser till återhämtning.....	8
Hög andel arbetar deltid	9
Sjukskrivning.....	9
Varannan fysioterapeut överväger att lämna	10
Hög andel upplever etisk stress	11
Oro kring framtiden.....	12
Svårt att kombinera olika roller.....	12
Slutord: Slöseri att inte satsa på arbetsmiljön.....	13
Om Fysioterapeuterna.....	15

Inledning

Fysioterapeuter är den tredje största legitimerade yrkesgruppen i svensk hälso- och sjukvård. Varje år undersöker och behandlar fysioterapeuter ett stort antal patienter, 2023 noterades nästan åtta miljoner¹ patientbesök

Vår profession är specialiserad på att självständigt bedöma, diagnostisera och behandla skador, smärt- och sjukdomstillstånd som rör skelett, nerver, leder, ligament och muskler. Många möter en fysioterapeut vid skada eller smärta, men med 17 olika specialinriktningar så finns fysioterapeuter där före och efter operationer, i rehabiliteringen efter cancersjukdomar, i psykiatri, i vården för kvinnor efter graviditet och förlossning och på intensivvårdsavdelningar. Bland mycket annat.

Fysioterapeuter besitter en specialiserad kompetens som ingen annan yrkesgrupp i vården kan ersätta. Vi utgör en viktig del i vårdkedjan, och i teamarbetet. Dessutom är fysioterapeutiska insatser resurs- och kostnadseffektiva och minskar behovet av exempelvis operationer och läkemedelsanvändning. Att få vård hos en fysioterapeut kan för personen innebära minskat lidande och förbättrad livskvalitet, vilket kan öka arbetsförmåga och förebygga och minska sjukskrivning.

Men fysioterapeuters insats värderas inte tillräckligt högt. Denna undersökning visar att bristerna i arbetsmiljön för Sveriges fysioterapeuter är så allvarliga att såväl patientsäkerheten som kompetensförsörjningen hotas.

Arbetsgivare och politiker som styr vården, regionalt såväl som nationellt, behöver se och ta hand om den potential som fysioterapi utgör för hälso- och sjukvården. Det gör de bäst genom att använda fysioterapeuter på rätt sätt och med en god arbetsmiljö, villkor och förutsättningar för att utföra ett professionellt arbete. Allt annat är resursslöseri.

Cecilia Winberg, ordförande för Fysioterapeuterna

¹ SKR, verksamhetsstatistik 2023, 2023-05-21, [Verksamhetsstatistik-2014-2023-SKR.xlsx \(live.com\)](#)

Sammanfattning

Fysioterapeuterna har genomfört en enkätundersökning bland våra medlemmar med fokus på bland annat arbetsmiljö. Enkäten skickades ut till 10 001 yrkesverksamma fysioterapeuter, varav närmare 3700 svarade på enkäten. Svaren ger en tydlig bild av en yrkesvardag präglad av hög arbetsbelastning, höga produktionskrav, underbemanning, stress och tankar på att lämna sitt yrke. Rapporten sammanställer de viktigaste svaren från enkäten och ger också skarpa förslag på vad vi anser är nödvändiga förändringar framåt.

Varannan fysioterapeut överväger att lämna sitt jobb

Rapporten visar att allt för många fysioterapeuter funderar på att byta arbetsplats eller lämna yrket helt. Undersökningen visar att:

- Varannan fysioterapeut i undersökningen har på grund av arbetsbelastningen funderat på att antingen byta arbetsplats, lämna yrket eller börja jobba på bemanningsföretag.
- Drygt en av fyra har övervägt att helt lämna fysioterapiyrket på grund av arbetsbelastningen.
- Av de yngre fysioterapeuterna (under 40 år) har fler än var tredje funderat på att lämna yrket helt.
- Av de som varit sjukskrivna under senaste året svarar drygt var fjärde fysioterapeut att orsakerna är relaterade till hög arbetsbelastning eller andra brister i arbetsmiljön. Bland fysioterapeuter under 40 år den siffran cirka fyra av tio.

Hög arbetsbelastning leder till etisk stress och riskerar patientsäkerheten

Undersökningen visar att:

- Nästan hälften av fysioterapeuterna uppgav att de inte fullt ut hinner med det direkta patientarbetet, och två av tre hinner inte fullt ut med det indirekta patientarbetet.
- Etisk stress var vanligt förekommande. Cirka sex av tio fysioterapeuter har upplevt etisk stress på grund av organisatoriska orsaker, drygt hälften på grund av ekonomiska orsaker, fyra av tio har upplevt brist på fortbildning som orsaken till etisk stress.
- Fler än var fjärde fysioterapeut upplevde att brister i arbetssituationen påverkar patientsäkerheten.

Resultaten visade också att möjligheterna till avkoppling från arbetet under arbetsdagen var små samt att många tänker på arbetet när de är lediga.

I fritextsvaren framkommer bland annat att yrket upplevs som ensamt och stressigt på grund av personalbrist, ökade krav och förväntningar, samt mer jobb men mindre resurser. Det framkommer också att arbetsbelastningen påverkas av personalbrist inom hela vårdkedjan och inte bara inom fysioterapeutyrket.

En långvarig obalans mellan krav och tillgängliga resurser skapar en ohållbar arbetsmiljö, vilket kan påverka både patientsäkerheten och fysioterapeuternas hälsa. Detta tillsammans med upplevd brist på stöd och kommunikation från ledningen, gör att fysioterapeuter upplever en oro kring yrket i framtiden och leder också till en försämrad arbetsnöjdhet.

Höga krav på produktion och prestation

Höga prestations- och produktionskrav och en ständig jakt på ”att jaga pinnar” eller ”poäng” lyfts också återkommande som en orsak till stress, liksom hög administrativ börda. Brist på stöd och bristande kommunikation från chefer och ledning och en upplevelse att inte värderas i nivå med sin kompetens, sitt ansvar och bidrag till verksamheten, lyfts också som arbetsmiljöproblem som skapar missnöje, frustration och uppgivenhet.

Yngre drabbas hårdast

Den höga arbetsbelastningen, etisk stress, bristande stöd och brist på fortbildningsinsatser tycks drabba de yngre fysioterapeuterna hårdast. Att unga drabbas hårdare är förvisso inte förvånande. Som ny i ett yrke behöver du ett annat stöd och fortbildningsinsatser jämfört med någon som är yrkeserfaren. Däremot är detta djupt oroande, då dessa fysioterapeuter skulle kunna ha många år kvar i yrket. Att fler fysioterapeuter kan arbeta ett långt yrkesliv är väsentligt för att klara kompetensförsörjningen. Det är även på ett personligt plan olyckligt att tidigt i karriären uppleva att kraven är för höga och möjlighet till stöd saknas.

Skadlig påverkan på hälsan

Enkätsvaren pekar på flera riskfaktorer som har en skadlig påverkan på hälsa och välbefinnande. Höga produktionskrav och hög arbetsbelastning kan leda till sämre välbefinnande och risk för psykisk ohälsa. Obalans mellan arbete och privatliv kan leda till stress, förhöjt blodtryck och sämre välbefinnande. Etisk stress kan leda till frustration, maktlöshet, ilska och nedstämdhet. Bristfällig

arbetsmiljö är kopplad till en ökad benägenhet att byta jobb vilket kan leda till en negativ spiral där de som är kvar får mer att göra, arbetsmiljön försämras ytterligare och fler överväger att sluta. Bristfällig arbetsmiljö har också en negativ påverkan på produktivitet och kvalitet².

Fysioterapeuterna tycker

Enkäten har synliggjort allvarliga arbetsmiljöproblem. Fysioterapeuterna anser att

- **Alla arbetsgivare ska ha ett aktivt systematiskt arbetsmiljöarbete.** Kunskapen om vad som ger en god arbetsmiljö finns, på arbetsplatsen, hos de fackliga parterna och externt hos partsgemensamma organisationer. Arbetsgivaren måste säkerställa en hälsosam arbetsbelastning, medarbetarna behöver involveras och det måste finnas en balans mellan krav och resurser.
- **Tid att göra jobbet, på jobbet.** Fysioterapeuter ska garanteras tid för såväl det direkta som indirekta patientarbetet inom den ordinarie arbetstiden.
- **Fysioterapeuter måste garanteras fortbildning.** Detta ska vara ett ansvar för varje arbets- eller uppdragsgivare att säkerställa och bör regleras.
- **Första linjens chefer behöver goda förutsättningar** genom ett rimligt antal medarbetare, kunskap om samtliga professioners kompetensområden och bidrag till verksamheten samt stöd i sitt ledarskap.
- **Politiker har också ett arbetsmiljöansvar.** Det är politiker som fattar beslut om hur vården ska organiseras, prioriteras och resurssättas. De behöver ta sitt ansvar. Fysioterapeuterna anser att professionerna i högre grad ska involveras.
- **Ersättningssystem inom vården måste ge utrymme för en god arbetsmiljö samt ett patientsäkert och evidensbaserade arbetssätt.** Att ha stor andel prestationsbaserade ersättningar där enbart patientbesök ersätts leder till stress och riskerar att skapa felaktiga incitamentsstrukturer.
- **Det behövs en samlad nationell genomlysning av vårdvalens konsekvenser** och inverkan på såväl målet om en jämlik och god vård som arbetsmiljö och förutsättningar att utöva sitt yrke för vårdens medarbetare. Regering och riksdag behöver ta ansvar för sin del.

² Arbetsmiljörisker och friskfaktorer bland hälso- och sjukvårdspersonal. Rapport 2023:13. Myndigheten för arbetsmiljökunskap. [Arbetsmiljörisker och friskfaktorer bland hälso- och sjukvårdspersonal \(mynak.se\)](https://www.mynak.se/arbetsmiljorisker-och-friskfaktorer-bland-halso-och-sjukvardspersonal)

Bakgrund och metod

En medlemsenkät skickades ut per e-post till alla yrkesarbetande medlemmar i Fysioterapeuterna under februari 2024, totalt 10 001 fysioterapeuter. Av dessa svarade 3622 fysioterapeuter, vilket ger en svarsfrekvens på 37 procent. Enkäten innehåller både frågor med flersvarsalternativ och möjlighet att lämna fritextsvar. Fritextsvaren kategoriserades utifrån innehåll till olika teman som sedan rubriksattes. I enkäten ställdes frågor om arbetsmiljö, tillgång till fortbildning och medlemskapet. Denna rapport handlar om arbetsmiljö.

Resultat

Nästan hälften hinner inte med det direkta patientarbetet

Nästan hälften (47 procent) av de svarande fysioterapeuterna uppger att de inte hinner med det direkta patientarbetet, och två av tre (69 procent) hinner inte med det indirekta patientarbetet, till exempel läsa, dokumentera i journal eller signera journal.

Tre av fyra fysioterapeuter (73 procent) uppger i någon utsträckning att de inte hinner med det administrativa arbetet som exempelvis hantera kallelser, hantera patienttransporter, rapportera statistik etcetera.

Brister i arbetsmiljön påverkar patientsäkerheten

Fler än var fjärde fysioterapeut upplever att brister i arbetssituationen påverkar patientsäkerheten.

Underbemanning, tidsbrist och för hög arbetsbelastning anges som orsaker, liksom stress och brister i vårdkedjor.

Fysioterapeuter inom regional och kommunal sektor uppger i högre grad än övriga att det förekommer brister i arbetssituationer som påverkar patientsäkerheten.

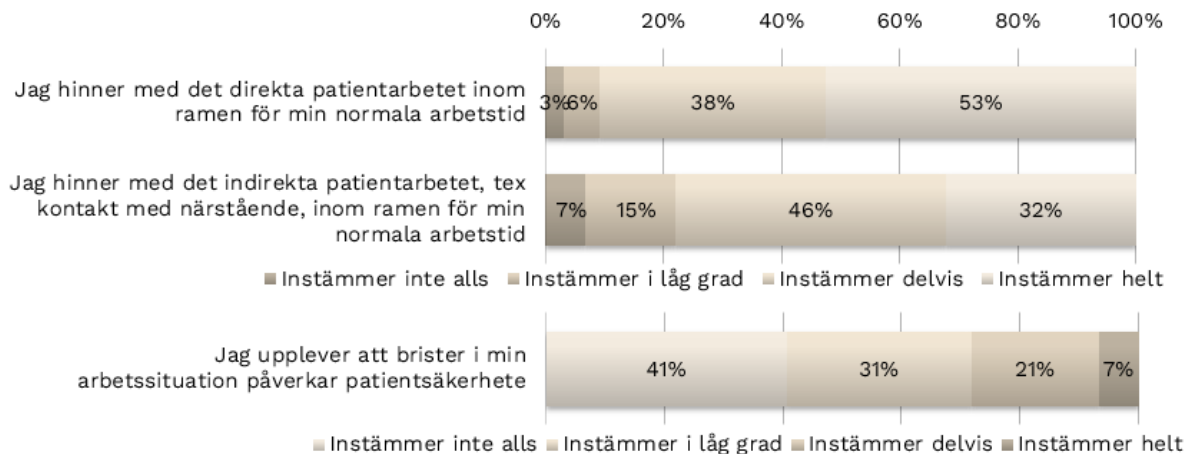
Så här skriver några av medlemmarna i enkätens fritextsvar:

”Stor frånvaro bland personal på arbetsplatsen leder till att arbetsbelastningen blir för stor, helt omöjligt att svara upp mot de krav som ställ på verksamheten.”

”Stora behov hos patienter, resurser inte alls i linje med vad som skulle behövas.”

”Vi får allt fler patienter via specialistvård som behöver handledd träning efter stroke, canceroperationer, knäskador, komplicerade diagnoser eller smärtsyndrom. Vi har ingen möjlighet med vår bemanning att tillgodose det.”

Diagram 1. Att hinna med direkt och indirekt patientarbete

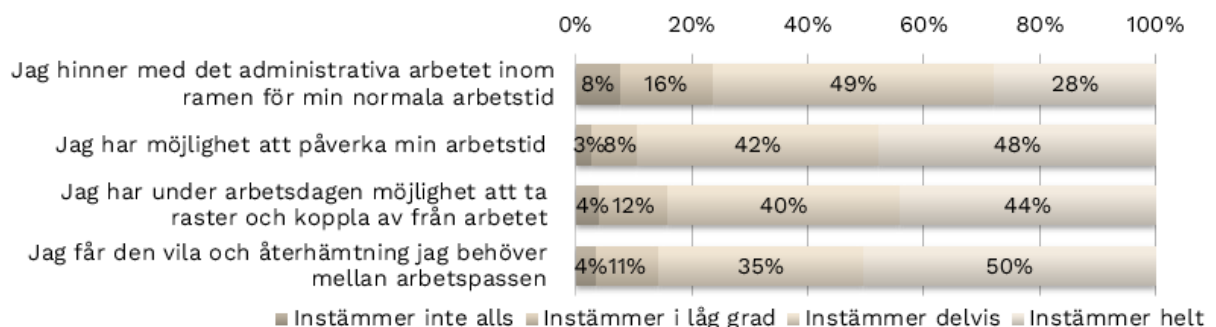

De som svarat vet ej/ingen uppfattning är ej medräknade.

Små chanser till återhämtning

Drygt hälften av fysioterapeuterna anger att de i någon utsträckning inte har möjlighet att ta raster och koppla av från arbetet under arbetsdagen. En klar majoritet av fysioterapeuterna tänker på sitt arbete när de är lediga. Drygt 60 procent anser i någon utsträckning att de inte får tillräcklig handledning/stöd.

Diagram 2. Möjligheter till återhämtning under arbetsdagen samt mellan arbetspassen

De som svarat vet ej/ingen uppfattning är ej medräknade.

Hög andel arbetar deltid

Trettiotvå procent av fysioterapeuterna arbetade deltid. Nedbrutet per sektor syns flera skillnader: fler inom regional (33 procent), kommunal (34 procent) och privat sektor (30 procent) arbetade deltid jämfört med framför allt statlig sektor (13 procent) men även jämfört med företagare (21 procent).

Av de som arbetade deltid var det fem procent som uppgav att de arbetade deltid på grund av hög arbetsbelastning.

Sjukskrivning

23 procent av fysioterapeuterna har varit sjukskrivna under det senaste året. Av dessa har en knapp femtedel varit sjukskrivna på grund av hög arbetsbelastning. Knappt var tionde har varit sjukskriven på grund av andra brister i arbetsmiljön. Fysioterapeuter under 40 år var i högre grad sjukskrivna på grund av hög arbetsbelastning jämfört med övriga åldersgrupper.

Diagram 3a. Har du varit sjukskriven de senaste 12 månaderna?

3b. Av vilken anledning?

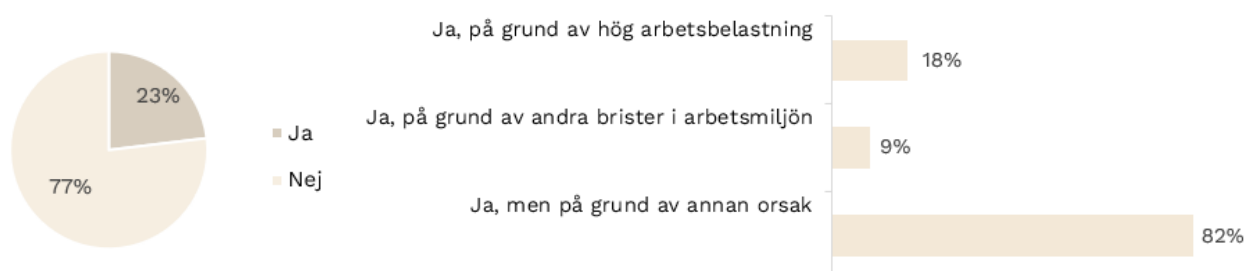

Diagram 4. Orsak till sjukskrivning utifrån ålderskategori

Har du varit sjukskriven under de senaste 12 månaderna?	<31 år	31-39 år	40-49 år	50-64 år	65 år +
Ja, på grund av hög arbetsbelastning	26%	25%	19%	14%	6%
Ja, på grund av andra brister i arbetsmiljön	13%	12%	10%	6%	8%
Ja, men på grund av annan orsak	74%	75%	80%	86%	92%
Antal svar:	46	199	184	420	48

Varannan fysioterapeut överväger att lämna

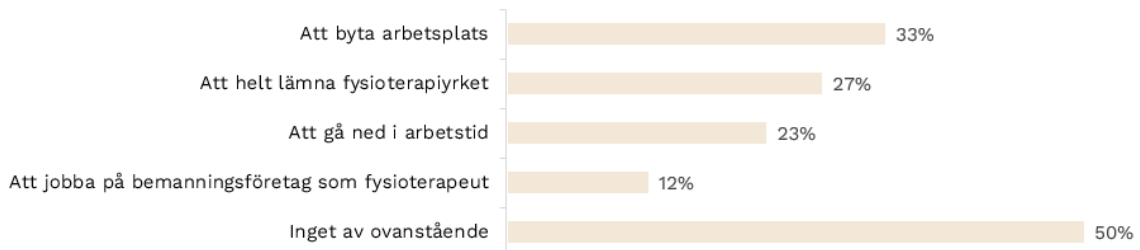
Varannan fysioterapeut uppger att de på grund av arbetsbelastningen har funderat på att antingen byta arbetsplats, lämna yrket, gå ned i arbetstid eller börja jobba på bemanningsföretag.

De yngre fysioterapeuterna sticker ut genom att i högre utsträckning ange att de funderat på att byta arbetsplats eller lämna yrket helt. I åldersgrupperna yngre än 40 år är det 41–50 procent som uppger att de funderat på att byta arbetsplats och ca 40 procent som uppger att de har övervägt att lämna yrket helt.

”Arbetsbelastningen är mycket hög, jag har funderat på att byta yrke ofta. Känner att det är för slitsamt. Har bara arbetat i två år som fysio och vill inte vara kvar. Tycker arbetsmiljön och lönen för arbetet är otroligt dåliga.”

Att så många upplever en så hög arbetsbelastning att de funderar på att lämna arbetsplatsen eller yrket är mycket oroväckande. Det riskerar att leda till en ond spiral där de som blir kvar får en än mer ansträngd arbetsbelastning och arbetsmiljön försämras ytterligare. Det är även oroande utifrån ett hälsoperspektiv då höga produktionskrav och arbetsbelastning kan leda till sämre välbefinnande och risk för psykisk ohälsa³.

Diagram 5. Arbetsbelastning och karriäröverväganden

³ ³Arbetsmiljörisker och friskfaktorer bland hälso- och sjukvårdspersonal. Rapport 2023:13. Myndigheten för arbetsmiljökunskap.

Diagram 6. Karriäröverväganden utifrån ålderskategori

	<31år	31-39 år	40-49 år	50-64 år	65+ år
Att byta arbetsplats	50%	41%	34%	24%	8%
Att helt lämna fysioterapiyrket	38%	37%	29%	19%	12%
Att gå ned i arbetstid	28%	23%	19%	23%	21%
Att jobba på bemanningsföretag som fysioterapeut	23%	17%	11%	8%	4%
Inget av ovanstående	35%	44%	51%	56%	64%
Antal svar:	343	1023	942	1432	145

Det finns även regionala skillnader. I Östergötland uppger 42 procent att de funderat på att lämna yrket helt, i bland annat Kalmar, Jönköping, Stockholm, Västmanland, Västra Götaland, Värmland och Dalarna uppger ca var tredje fysioterapeut att de funderat på att lämna yrket helt.

Anställda inom statlig sektor sticker också ut genom att i betydligt lägre utsträckning vilja lämna yrket, byta arbetsplats eller gå ner på deltid på grund av arbetsbelastningen.

Hög andel upplever etisk stress

Ca två av tre fysioterapeuter har upplevt etisk stress på grund av organisatoriska orsaker, och drygt hälften av fysioterapeuterna har upplevt etisk stress på grund av ekonomiska orsaker. Brist på fortbildning och bristande stöd från arbetsgivaren orsakade etisk stress hos drygt 40 procent av fysioterapeuterna och bristande befogenheter orsakade etisk stress hos ca 30 procent av fysioterapeuterna.

Andra faktorer som orsakade etisk stress innefattade bland annat underbemanning, bristande samarbete, bristande ledning och brister i vårddedjar. I fritextsvaren om arbetsmiljön framkommer att man ser stora brister i arbetsmiljön där flera faktorer väger in. Framför allt upplevs yrket som ensamt och stressigt på grund av personalbrist, ökade krav och förväntningar samt mer jobb men mindre resurser vilket skapar en ohållbar arbetsmiljö.

Höga prestations- och produktionskrav och en ständig jakt på ”att jaga pinnar” eller ”poäng” lyfts också återkommande som en orsak till stress, liksom hög administrativ börda. Brist på stöd och bristande kommunikation från chefer och ledning och en upplevelse att inte värderas i nivå med sin kompetens, sitt ansvar och bidrag till verksamheten lyfts också som arbetsmiljöproblem som skapar missnöje, frustration och uppgivenhet.

”Arbetsvillkoren är inte anpassade för att det är människor vi jobbar med. Det går inte att mäta allt, det känns för fyrkantigt.”

”Arbetsgivare lägger i princip över hela ansvaret på den enskilde fysioterapeuten att prioritera i patientflödet och reglera arbetsbelastningen, samtidigt som den enskilde förväntas leva upp till produktionsmål och tillgänglighet.”

”Ständig stress att arbeta ihop tillräckligt mycket poäng varje vecka.”

”Att det inte går att få ut övertidstimmar i pengar utan de ”brinner inne” om man inte kan ta ut dem vilket inte går för då får jag inte ihop veckans pinnar.”

”Man borde prata mer om den känslomässiga stressen. Att inte rätta till. Att ständigt känna dåligt samvete för att man vet att man borde/kunde ha gjort lite till.”

”Att tid saknas för fortbildning, reflektion i vardagen, läsa på i det vardagliga arbetet.”

Oro kring framtiden

Produktionskrav anses hindra kvalitetsarbete och stress ökar risken för patientsäkerhetsbrister. I kombination med bristande stöd och kommunikation från ledning framkommer det att fysioterapeuter känner en oro kring yrket i framtiden, vilket leder till försämrad arbetsnöjdhet. Det kan även leda till frustration, maktlöshet, ilska och nedstämdhet hos medarbetaren¹.

Det förekommer också ekonomiska och strukturella problem likt omstruktureringar, brist på rutiner och kommunikationen/samarbetet i hela vårdkedjan. Flera svarande uppger att arbetsbelastning påverkas av personalbrist inom hela vårdkedjan och inte bara inom fysioterapeutsyrket.

Utbildningsmöjligheterna anses vara begränsade då olika regioner har utbildningsstopp eller att arbetsplatsen inte ger möjligheter att kombinera utbildning och arbete.

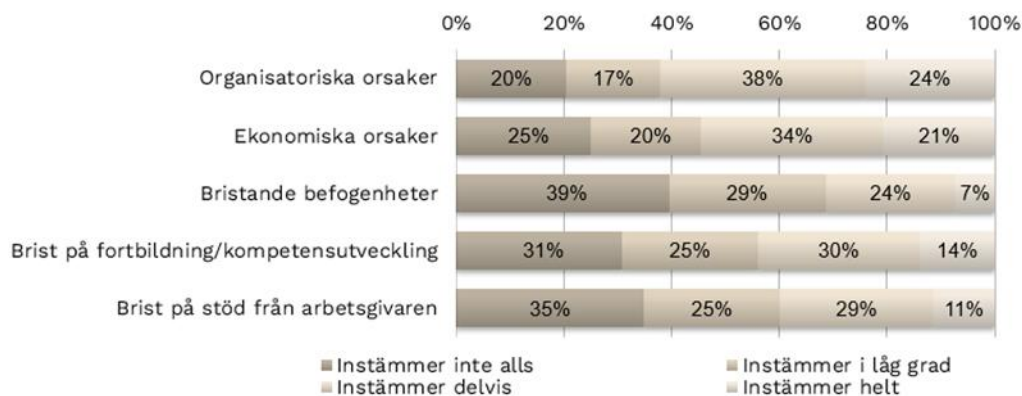
Svårt att kombinera olika roller

Några medlemmar uppger att det är svårt att kombinera olika roller inom arbetstjänsten, exempelvis balanseringen mellan kliniskt arbete, undervisning och forskning. Från fritextsvaren ges också exempel på svårigheter att kombinera yrkeslivet med familjelivet. Även här finns en koppling till den egna hälsan då obalans mellan arbete och privatliv kan leda till stress, förhöjt blodtryck och sämre välbefinnande¹.

”Stress över att kombinera arbete i primärvård och att samtidigt vara en vabbande småbarnsförälder.”

”Familjelivet ihop med arbetet, behöver läsa in mig hemma eftersom jag inte hinner på jobbet och då kommer familjen i kläm, orkar/hinner sällan läsa in mig hemma ändå och då blir jobbet lidande...”

Diagram 7. Orsaker till etisk stress

Slutord: Slöseri att inte satsa på arbetsmiljön

När arbetsgivaren ser och uppskattar det man gör, om man ges möjlighet till fortbildning och utveckling, och då kvalitet och personcentrerad vård går före kvantitet och produktion, kan man som yrkesverksam också klara perioder av stress.

”Det är inte alltid antalet timmar som tröttar ut på en arbetsplats. I en miljö där du är uppskattad, skrattar, tar fikapaus, göra roliga saker ihop och tar det lugnt i lugna perioder orkar du kavla upp ärmarna och jobba på när det kör ihop sig.”

Det som nu framkommer i vår undersökning: en ohälsosam arbetsmiljö, med hård press, etisk stress och bristande stöd från ledningen, ger i stället dåliga ringar på vattnet.

Att satsa på arbetsmiljön och ett hållbart arbetsliv för fysioterapeuter är även en satsning på patientsäkerhet, god vårdkvalitet och i förlängningen en befolkning med högre livskvalitet.

Det allra mest allvarliga är att arbetsgivaren inte tillvaratar den drivkraft som gör att unga personer vill arbeta som fysioterapeuter. Då slarvar de bort en enormt viktig resurs för att kunna upprätthålla och utveckla kompetens på den nivå som

krävs för att leva upp till såväl dagens som framtidens behov inom hälso- och sjukvården. Det är en utveckling som samhället inte har råd med och som behöver lyftas i en politisk debatt.

Om Fysioterapeuterna

Fysioterapeuterna tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen och utvecklingen av vår profession. Tillsammans är vi cirka 12 000 fysioterapeuter som arbetar för en hållbar hälso- och sjukvård och ett hållbart yrkesliv med bra villkor. Omkring 1 400 av våra medlemmar driver egna företag inom fysioterapi och är direkt beroende av regleringar om vårdval och ersättningsmodeller.

Vi tecknar, i egen kraft eller i samarbete med andra förbund, kollektivavtal med medlemmarnas arbetsgivare. Kollektivavtalen är en grund för trygghet och goda villkor i arbetslivet.

Vi är också aktiva i utvecklingen av vår profession, bland annat genom arbetet i våra sektioner, genom att bevaka vårt vetenskapliga kunskapsområde, delta i arbeten med kliniska riktlinjer samt genom att lämna svar på remisser som rör vår professions yrkesutövande.

Vårt yrke har utövats i Sverige sedan 1800-talets andra hälft och sjukgymnaster fick legitimation 1887. 2014 bytte yrket namn från sjukgymnast till fysioterapeut. Legitimationen som fysioterapeut är en garanti för att personen har de kunskaper, färdigheter och egenskaper som krävs för yrket. Den är också ett erkännande från samhället på att vårt yrke kräver spetskompetens.

Vårt kunskapsområde fysioterapi är en viktig del av hälso- och sjukvården. Inte minst för att det handlar mycket om prevention: att främja hälsa och förebygga ohälsa. Vi bidrar till att vården blir kostnadseffektiv, av hög kvalitet och leder till en bättre livskvalitet för den enskilda personen.